

Vargha Mihály

A SZÉKELY NEMZETI MÚZEUM IGAZGATÓI JELENTÉSE (2015. NOVEMBER – 2017. OKTÓBER)

Tisztelettel köszöntöm mindazon olvasóinkat, akik érdeklődve veszik kézbe évkönyvünk, az *Acta Siculica* nyolcadik kiadását, amely összevontan két év eredményeit kívánja kivonatolva bemutatni.

Örömmel nyugtázzuk, hogy a 2015–2017-es időszakban is eleget tudtunk tenni alapvető célkitűzéseinknek.

A Székely Nemzeti Múzeum az elmúlt két évben jelentős előrelépést tett a közgyűjteményi, tudományos és közművelődési programjai terén.

A sepsiszentgyörgyi székhely és a külső egységek gyűjteményei a tárgyalt időszakban több ezres nagyságrendű tárgyi gyarapodást értek el, emellett jelentős dokumentumanyag (fényképek, iratok) és számos könyvtári kiadvány bővítette állományunkat.

Az elmúlt két évre vonatkozó, számvetési szándékkal összeállított jelentésünk meghaladná kereteinket, így csupán a hangsúlyosabb változásokat és megvalósításokat említjük meg, melyek jelzései annak a szerteágazó tevékenységcsoportnak, amelyet munkatársaink végeznek.

1. Az intézmény a közgyűjteményi szférában

A Székely Nemzeti Múzeum regionális intézmény, fenntartója Kovászna Megye Tanácsa. Könyvtári, természetrajzi, régészeti–történelmi és néprajzi osztállyal működik, valamint sepsiszentgyörgyi képzőművészeti (Gyárfás Jenő Képtár, Magma Kiállítóter), baróti (Erdővidék Múzeuma), csernátoni (Haszmann Pál Múzeum), kézdivásárhelyi (Incze László Céhtörténelmi Múzeum) és zabolai (Csángó Néprajzi Múzeum) külső egységekkel.

Kiemelt támogatónk Magyarország Kormányzatának Igazságügyi Minisztériuma. Bevételeink a látogatói belépti díjból, terembérlésből, régészeti felületei díjakból tevődnek össze. A Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány, illetve a külső egységeink által működtetett egyesületek – Magma Kortárs Közeg Egyesület (Sepsiszentgyörgy), Bod Péter Közművelődési Egyesület, Haszmann Pál Közművelődési Egyesület (Csernáton), Gaál Mózes Közművelődési Egyesület (Barót), Kézdivásárhelyi Múzeumbarátok Egyesülete (Kézdivásárhely), Pro Museum Egyesület (Zabola) – pályázati és más források bevonásával jelentős mértékben hozzájárulnak intézményeink fejlesztéséhez, kutatási és könyvkiadói programjaink, valamint múzeumi rendezvényeink költségeinek fedezéséhez.

Adminisztratív személyzetünk munkáját Mihály Judit gazdasági igazgató vezeti. A gazdasági háttérmunkát Szabó Anna könyvelő, Tamás Tünde titkárnő, illetve Zavicsa József gondnok végzi. Gothárd Tünde munkaügyi referens gyermeknevelési szabadságra ment, helyette munkakörét Rác Judit látja el.

A múzeumpedagógiai programokat Vinczeffly Orsolya és Bartha Zonga múzeumpedagógus közösen szervezte. Számítógép-állományunk rendszergazdája és a múzeumi honlap technikus a Bagoly Róbert. Musát Arnold az intézmény fényképésze és rendezvénymenedzsere.

A könyvtár osztályvezetője Boér Hunor. A természettudományi osztályon Kocs Irén muzeológus látja el a szakmai teendőket, emellett a Székely Nemzeti Múzeum Alapítvány ügyvezető alelnöki tisztségét is betölti, és a múzeumban dolgozók érdekvédelmi szervezetének képviselője is. Gyűjteménnyel kapcsolatos munkáját konzervátorként Nagy Annamária segíti.

A Boldogasszony kiállítás megnyitója (Fotó: Henning János)

Múzeumpedagógiai foglalkozás a *Jégkorszak* kiállításon

A régészeti–történelmi osztályon Sztáncsuj Sándor József osztályvezető régész, illetve Lokodi Alpár Imre (régész), továbbá Tóth-Bartos András és Kelemen Kálmán Lóránt történészek dolgoztak. Munkájukat Sebestyén Viola segíti. A tárgyállománnyal kapcsolatos elsődleges helyreállítási feladatokat Szeles József restaurátor látta el.

A néprajzi osztályon két muzeológus, Szócsné Gazda Enikő és Kinda István dolgozik, mellettük két gyűjteménykezelő, Tankó Zoltán és Zsók Enikő, valamint Éltes Barna restaurátor tevékenykedett. Lázár Prezmer Kinga textil-restaurátor gyermeknevelési szabadságra ment.

Nyugdíjba vonultak Oláh József asztalos és Péter Teréz teremőr. Új kollégaként köszöntöttük Maksai

Ildikó és Gyönös Gyöngyvér teremőröket, illetve Ferenc László asztalost. Távozott munkatársaink közül Prezmer Emese.

A Gyárfás Jenő Képtár gyűjteményeivel Sántha Imre Géza művészettörténész dolgozik, aki a fototéka rendszerezésében is segít.

A Magma Kortárs Kiállítótér szervezőmunkáját Kispál Attila és Kispál Ágnes végezte.

A baróti Erdővidék Múzeumában történész-muzeológus Demeter László, gyűjteménykezelő Hoffmann Edit.

A csernátoni Haszmann Pál Múzeumban néprajzos-muzeológus Dimény-Haszmann Orsolya, restaurátor Haszmann Lajos, gyűjteménykezelő Haszmann Gabriella, éjjeliőr Haszmann László.

A kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténeti Múzeumban részlegvezető-muzeológus Dimény Attila, néprajzos-múzeumpedagógus Dimény Erika, művészettörténész-muzeológus Dobolyi Annamária.

A zabolai Csángó Néprajzi Múzeumban szerződéses alapon Gál Judit gyűjteménykezelő dolgozik.

A háromszéki múzeumhálózatunkat a tárgyalt időszakban 97 122 látogató kereste fel, megoszlásuk a következő: a sepsiszentgyörgyi központi épület: 35 460, Magma kiállítótér: 7710, a csernátoni Haszmann Pál Múzeum: 23 315, a kézdivásárhelyi Céhtörténeti Múzeum: 23 773, a baróti Erdővidék Múzeuma: 4396, a zabolai Csángó Néprajzi Múzeum: 2468.

A múzeum központi épület-együttesének felújítására 2017 folyamán aláírták a finanszírozási szerződést. Kovászna Megye Tanácsa az európai uniós alapokat elosztó Regionális Operatív Program keretében pályázta meg a támogatást. A felújítás tervezett 21,8 millió lejes összegéhez az EU 17 millió, a fenntartó pedig 4,8 millió lejjel járul hozzá. Mivel a felújítási munkálatok alatt a gyűjteményeket a jelenlegi helyükről el kell költöztetni, Kovászna Megye Tanácsa több épületet adott át a múzeum kezelésébe, ahová műtárgyainkat szakszerűen és biztonságban elhelyezhetjük.

Ugyanakkor a nevezett időszakban befejezték kézdivásárhelyi részlegünk tatarozási munkálatait is.

2. Gyűjteményi munka

A könyvtárban folytatódott a digitális katalógizálási munka. Mindemellett Demeter Lajos rendezte és újrakötötte a sepsiszentgyörgyi sajtó 1990 előtti alapkollekcióját. Benedek Éva restaurátor pedig egy 1591. évi nemeslevelünkön dolgozott.

A természettudományi osztályon folytatódott a botanikai gyűjtemény feldolgozása, digitalizálása.

A régészet-történelmi osztályon folytatódott a gyűjtemények revíziója és a helyrajzi számozás aktualizálása. A terepbejárások, illetve a régészeti ásatások során a gyűjtemény több mint hétezer tárggyal gyarapodott. Kiemelendő ezek közül az uzoni Béli–Mikes-kastélyban talált kerámia és numizmatikai leletek. A történelmi gyűjtemény több mint száz darabos sarkantyú-kollekcióját Györfy Zalán, a Maros Megyei Múzeum munkatársa dolgozta fel. Ugyanakkor gyűjteményünkéből két igen értékes darabot (Sepsiszentgyörgy város 1848-as nemzetőrségi lobogóját és egy első világháborús zászlót) Iulia Teodorescu nagyszabedényi textil restaurátor restaurált. A munkálatokat saját forrásból, illetve a Bethlen Gábor Alap támogatásával valósítottuk meg.

Mindezekon felül Szeles József és Lázár Prezmer Kinga kollégák számos tárgyat restauráltak a régészeti és történelmi gyűjteményekből.

A néprajzigyűjtemény több száz tárggyal gyarapodott a két év során, az új tárgyak feldolgozottsága pedig meghaladja a 300-at. Az új szerzemények közül kiemelendő a nagyajtai Kisgyörgy-hagyaték.

A fotótéka Demeter Lajos helytörténeti gyűjteményével, illetve Szigetvári Ferenc fotóhagyatékával bővült. Az új tételek száma meghaladja a 10 ezer darabot. A fotótéka állagmegőrzési munkálatait a Bethlen Gábor Alap támogatta.

A Gyárfás Jenő Képtárban a hangsúly a képzőművészeti szakkönyvtár és a fotóarchívum rendezésére tevődött. A gyűjtemény 35 tétellel bővült, olyan művészek munkáival mint: Benczédi Sándor, Gyárfás Jenő, Kolozsi Tibor, Román Viktor.

A Csángó Néprajzi Múzeumban a Bethlen Gábor Alap támogatásával három kiállítás megvalósítására és 12 egyéb rendezvény lebonyolítására került sor, továbbá biztosítani tudtuk a múzeum működtetését, állományainak gyarapítását, valamint elkezdjük bútorgyűjteményünk szakszerű restaurálását.

A Csernátoni Haszmann Pál Múzeumban folytatódott a raktárterek felújítása, illetve újraszindelyezésre került a 18. századi bélafalvi ház is. A gyűjtemény egyik jelentős gyarapodási tétele a kézdivásárhelyi Papp Ernő vetítógép- és plakátgyűjteménye, amely a vidéki filmvetítést dokumentálja 1950–1989 között.

A baróti Erdővidék Múzeuma további értékes diorámákkal gazdagodott, amely ólomkatonákon keresztül idézi fel Erdély történetének pillanatait.

3. Kiállítások

Az elmúlt időszakban a Székely Nemzeti Múzeum kiállítótereiben megnyitott tárlatok és rendezvények száma meghaladja a százat. Az alábbiakban néhány olyan rendezvényt emelünk ki, amely saját megvalósításban vagy kiemelten a múzeumhoz kapcsolódva jött létre.

Természetrajzi részlegünk a Magyar Természettudományi Múzeum *Jégkorszak* című vándorkiállításának fogadásában és lebonyolításában vett részt.

2016 januárjában Szöcsné Gazda Enikő néprajzkutató *Fóris Pál*, a múzeum néhai fotográfusának emlékére szervezett kiállítást a fényképész munkáiból. Az ő felügyelete alatt újult meg második emeleti állandó néprajzi kiállításunk is, *„Még felöltözködöm innepi gúnyámba.” Viselet, textil, hozomány Székelyföldön* címmel, amely 2016 májusától várja látogatóit. Júniusban *Szöcs Fülöp Károly fogarasi magángyűjtő* kollekciójából nyitottunk tárlatot, amihez a tárgyakat Gazda Enikő kolléganőnk válogatta össze. Ugyancsak az év folyamán fogadtuk a szentendrei Skanzen által készített, *Kallós Zoltán néprajzkutató* életműve előtt tisztelgő vándorkiállítást is.

2017 áprilisában a Magyar Néprajzi Múzeum által szervezett, *Szinte Gábor néprajzkutató* hagyatékát bemutató kiállítást fogadta intézményünk.

A nagy sikernek örvendő, Kinda István társrendezésében készült *Anna. Változatok székely asszonysorsra* című kiállítást a nagyközönség Marosvásárhelyen tekinthette meg. Ugyancsak Kinda István munkája során valósult meg az *Ünnepek és hétköznapok* című kiállítás a Havadtői Néprajzi Múzeumban.

A megújult néprajzi alapkiállítás

Kardfogú tigris a *Jégkorszak* kiállításon (Fotó: Musát Arnold)

Mandalakészítés a *Dzsingisz kán öröksége* kiállításon

A megújult néprajzi alapkiállítás

Numizmatikai lelet az uzoni Béldi–Mikes-kastélyból (Fotó: Musát Arnold)

Képzőművészeti kiállításaink sorát a budapesti Forrás Galéria által szervezett *Boldogasszony* című szakrális tematikájú kiállítás nyitotta, 2016 márciusában Somogyi Győző Kossuth-díjas veszprémi festő *Száz magyar lovas* című kiállítása a magyar lovasság egyenruhájának történetét tárta elénk. Szeptemberben Vinczeffy László Munkácsy-díjas festőművész munkáiból nyitottunk kiállítást (*Vinczeffy László 70.*), továbbá 2017 márciusában a *Szász Endre művészete* című miskolci vándorkiállítást fogadta a múzeum.

Történelmi témájú kiállításaink egy része az első világháborúról emlékezett meg. Így például 2017 januárjában a *Kratochwill Károly altábornagy*ról, a Székely Hadosztály parancsnokáról emlékező vándorkiállítást nyitottunk meg. A zabolai Csángó Néprajzi Múzeum a szentendrei Skanzennel közösen szervezett, *Üzenet a frontról – Ferenc tüzér levelei 1914–1918* című kiállítását a látogatók Szentendrén és Sepsiszentgyörgyön tekinthették meg. 2016 áprilisában a mongol kultúrába nyújtottunk betekintést a *Dzsingisz kán öröksége* kiállításunk által, 2017 áprilisában pedig *szablyagyűjtemény*ünkől rendeztünk stúdiókiállítást a Magyar Kard Napja alkalmából.

2016-ban útnak indítottuk *A hónap műtárgya* című kiállításorozatunkat is, amelyben egy-egy gyűjteményünk új, vagy kevésbé ismert darabja egy hónapon keresztül kerül bemutatásra. Ehhez kapcsolódóan a tárgy kihelyezésének napján az aktuális időszak tárlatunk hosszabbított programmal ingyenesen volt látogatható.

A főépületben, illetve részlegeinken folytatódtak a hagyományos és nagy érdeklődésnek örvendő múzeumpedagógiai foglalkozások. Újdonság volt az elmúlt időszakban a régészet-történelem részleg munkatársaival együtt megszervezett *Régészhet*, amely keretében a gyermekek nappali tábor formájában játékosan ismerkedhetnek meg a régészet rejtelmeivel. Szintén az utóbbi időben lett útnak indítva svájci szakemberek együttműködésével megvalósított *zenepedagógiai foglalkozás* is, *Meleté* néven.

A múzeum tárgyakkal, fotókkal számos más intézmény által szervezett kiállításához járult hozzá (pl. Budapest, Marosvásárhely, Székelyudvarhely).

A kézdivásárhelyi Incze László Céhtörténelmi Múzeum a palócok mindennapjait bemutató kiállítást nyitott (*Kocsira ládám, hegyibe párnám... Ácsolt és festett ládák a Palócföldről*), illetve két kiállítással is megemlékezett a Reformáció ünnepéről (*A Vizsolyi Biblia 425 éve, Reformáció 500*).

Régészhet a Székely Nemzeti Múzeumban

A *Száz magyar lovas* című kiállítás megnyitóján
(Fotó: Henning János)

Zenepedagógiai foglalkozás a múzeumban (*Meleté*)

A Csángó Néprajzi Múzeum Kinda István néprajzos kollégánk vezetésével 2017-ben Csomakörösön *Egy orbaiszéki katonarendi család lakáskultúrája a 18–19. századok fordulóján* címmel rendezett be kiállítást a Körösi Csoma Sándor Emlékházban. 2016-ban *A csángó zesztre* címmel harmadik alapkiállítását nyitotta meg zabolai részlegünk.

2016 folyamán *Isten veletek és velem* címmel a fronton szolgáló katonák háborús élményeiről szóló kiállítást nyitott a csernátoni Haszmann Pál Múzeum, 2017-ben pedig a Reformáció ünnepéről emlékezett meg szabadtéri kiállításán.

A megújult néprajzi alapkiállítás

A Szócs Fülöp Károly gyűjteményéből készült kiállítás megnyitóján (Fotó: Musát Arnold)

A Vinczeffy 70. kiállításunk megnyitója (Fotó: Musát Arnold)

A Magma Kortárs Kiállítótér számos kiállítása és műhelyfoglalkozása közül megemlíthető a 2016-ban szervezett *Brâncuși fiai és lányai* kiállítás, amelyről a rangos *The New York Times* is cikkezett, vagy a *netWorks* című kiállítás, amelyben közreműködött Barabási Albert-László hálózatkutató is.

4. Tudományos élet

4.1. Gyűjtemények feldolgozása, kutatómunka

A könyvtárban tovább folytatódott a múzeum levelesládájának a Herepei-korszakra vonatkozó feldolgozása, ugyanakkor Boér Hunor Farkas Gábor Farkassal társszerzésben a múzeum történetére vonatkozó újabb adatokat is publikált (Ferencsek és székelyek: két elrejtett kincs a páncélszekrény mélyéről, *Magyar Könyvszemle*, 2017/1, 89–95).

A természetrajzi osztályon az ormányosalkatú bogarak biodiverzitása témában terepkutatások történtek (Csiki-havasok, Dobrudzsai-hátság), Kocs Irén elvégezte a múzeum ormányosalkatú bogárgyűjteményének a felállítását és befejezte katalógusát.

A régész szakembereink a Maros Megyei Múzeummal együttműködve folytatták a feltárásokat a málnásfürdői Füvenyestetőn. Sztáncsuj Sándor József és Lokodi Alpár Imre régészek további ásatásokat folytattak az uzoni Béli–Mikes-kastélyban, illetve a feldobolyi református templomban. Mindemellett számos régészeti terepbejárást végeztek Bardoc, Csernátón, Hidvég, Kökös, Kézdialmás, Málnás, Nagyborsnyó és Uzon községek területén. Tóth-Bartos

András a *Domus Hungarica* ösztöndíjasaként Budapesten folytatott kutatást, illetve 2017-ben részt vett a budapesti Országgyűlési Múzeum *Múzeumok Határok Nélkül* továbbképző programjában.

Az elmúlt időszakban közlésre kerültek munkatársaink doktori disszertációinak szerkesztett változatai is: Szőcsné Gazda Enikő: *A háromszéki hozomány a 19. században* (Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 2016), illetve Sztáncsuj Sándor József: *Grupul cultural Ariuşd pe teritoriul Transilvaniei* (Editura Mega, Kolozsvár, 2015) címmel.

Néprajzos munkatársaink tudományos tevékenységük elismerésére rangos díjakban részesültek, Szőcsné Gazda Enikő 2016-ban *Bátky Zsigmond-díjat* (Néprajzi Múzeum – Népi Hagyományok Alapítvány), illetve Kinda István 2017-ben *Bányai János-díjat* (Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület) vett át.

4.2. Konferenciák, nagyrendezvények

Az intézmény munkatársaihoz és egységeihez köthető konferenciák, könyvbemutatók, szakmai és irodalmi-zenés előadások száma több százra rúg. Néhány nagyobb rendezvényünk azonban kiemelésre érdemes.

Múzeumunk adott otthont a *Kós Károly Akadémia* rendezvényeinek, ahol a sepsiszentgyörgyi hallgatószám számos magyarországi és erdélyi szakember előadásait hallgathatta meg. A múzeum által szervezett *Székelyföld településtörténete* című előadásorozat szintén sok érdeklődőt vonzott be. 2016-ban mutattuk be intézményünkben a *Székelyföld története* háromkötetes monográfiáját is, amelynek szerkesztésében munkatársaink is részt vettek. 2017-ben múzeumunk szervezésében zajlott a *Székelykapuk* tudományos konferencia.

Az Incze László Céhtörténeti Múzeum 2017-ben a reformáció ünnepéhez kapcsolódóan (*A reformáció hatása és jelentősége Erdély magyarnyelvűségében*), illetve egy város történeti témában (*Kézdivásárhely, az 590 éves város*) tartott tudományos ülészsakot.

Csángó Néprajzi Múzeum a *Fiatal Néprajzkutatók Szemináriumait* és a *Zabolai Népzene- és Néptáncbórok*at szervezte.

4.3. Szakkiadványok

Megjelent a múzeumunk, illetve az Országos Széchényi Könyvtár és az Eötvös Loránd Tudományegyetem közreműködésének eredményeképpen az *Apor-kódex* új kiadása (*Régi Magyar Kódexek* 33.), továbbá szintén az OSZK-val együttműködésben sajtó alá került a *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865 – Székelyföld és térsége*, IV. kötet. A Tortoma kiadóval közösen megjelent Benkő József: *Erdély* munkája, az Alapfy Stúdióval közösen pedig kiadásra került Anthony Gall *Kós Károly és Sepsiszentgyörgy* című könyve.

Múzeumunk gondozásában jelent meg továbbá Balassa Iván: *Székelykapuk régen és ma* (Székely Nemzeti Múzeum, Sepsiszentgyörgy, 2016) című kötete is. Kinda István szerzőségével került kiadásra a *Homokkőbe faragott múlt. Havadtő régi sírkövei* (SzNM–PHE, Sepsiszentgyörgy, 2016), illetve ugyanő Pozsony Ferencsel együtt megírta a *Székely hagyományok. Bevezetés a székelyek kultúrájába* (Sepsiszentgyörgy Polgármesteri Hivatala – Közpolitikai Intézet, Sepsiszentgyörgy, 2016) című kötetet.

Bízunk benne, hogy beszámolóinkat olvasva, az évkönyvet lapozgatva, tanulmányozva felkeltjük a kedves Olvasó érdeklődését az intézményünkben folyó tudományos, közművelődési és művészeti alkotómunka iránt.

Könyvbemutató az *Üzenet a frontról* kiállítás megnyitóján
(Fotó: Musát Arnold)

RAPORTUL DIRECTORIAL AL MUZEULUI NAȚIONAL SECUIESC (NOIEMBRIE 2015 – OCTOMBRIE 2017)

Îi salut cu respect pe toți cititorii noștri, care deschid cu interes ediția a opta a anuarului nostru *Acta Siculica*, volum ce dorește să prezinte pe scurt rezultatele a doi ani de activitate.

Putem afirma cu bucurie, că și în perioada 2015–2017 am reușit să ne îndeplinim principalele noastre obiective.

În ultimii doi ani Muzeul Național Secuiesc a avut evoluții importante pe planul programelor sale științifice, culturale, respectiv cele legate de funcționarea sa drept colecție publică.

În perioada respectivă colecțiile centrului de la Sfântu Gheorghe și a unităților externe au înregistrat o dezvoltare prin incorporarea obiectelor la scara de zece mii, iar pe lângă acest fapt fondurile noastre au fost îmbogățite cu material documentar important (fotografii, documente) dar și cu numeroase volume de bibliotecă.

În raportul nostru pe ultimii doi ani, realizat cu intenția dării de seamă vom aminti doar schimbările și realizările majore, care semnalează de fapt diversitatea activităților în care sunt angrenați colegii noștri.

1. Instituția noastră în sfera colecțiilor publice

Muzeul Național Secuiesc este o instituție regională, a cărei activitate este subvenționată de către Consiliul Județean Covasna. Funcționează cu o bibliotecă, cu secțiile de științele naturii, de arheologie și istorie, de etnografie, respectiv cu unități externe, cum ar fi cea de arte plastice din Sfântu Gheorghe (Galeriile de Artă „Gyárfás Jenő”, Centrul de Artă Contemporană „Magma”), cea din Baraolt (Muzeul Depresiunii Baraolt), cea din Cernat (Muzeul „Haszmann Pál”), cea din Târgu Secuiesc (Muzeul de Istorie a Breslelor „Incze László”) și cea din Zăbala (Muzeul Etnografic Ceangăiesc). Asigurarea funcționării Centrului Artistic Transilvănean a fost preluată de către Primăria Sfântu Gheorghe.

Vernisajul expoziției „Boldogasszony” (Foto: Arnold Musát)

Cel mai important susținător al nostru este Ministerul Administrației Publice și a Justiției al Ungariei. Încasările noastre se cumulează din prețul билетelor de intrare, din închirierea sălilor și din taxele de supervizare arheologică. Fundația Muzeul Național Secuiesc, respectiv asociațiile secțiilor noastre externe – Asociația Medium Contemporan „Magma” (Sfântu Gheorghe), Asociația Culturală „Bod Péter”, Asociația Culturală „Haszmann Pál” (Cernat), Asociația Culturală „Gaál Mózes” (Baraolt), Asociația Prietenilor Muzeului Târgu Secuiesc (Târgu Secuiesc), Asociația Pro Museum (Zăbala) – prin atragerea unor surse de finanțare și alte fonduri, aduc o contribuție semnificativă la dezvoltarea instituțiilor noastre, la acoperirea cheltuielilor legate de programele noastre de cercetare și editare, respectiv de evenimentele muzeale.

Activitatea personalului administrativ este coordonată de directorul economic Judit Mihály. Activitatea administrativă este realizată de către Anna Szabó, contabil, Tünde Tamás, secretară, respectiv József Zavicsa, administrator. Tünde Gothárd, referent resurse umane a plecat în concediu de maternitate, ea este înlocuită de Judit Rácz.

Programele de pedagogie muzeală au fost organizate de către Orsolya Vinczeffy și Zonga Bartha, pedagogi muzeali. Administratorul parcului nostru de calculatoare și tehnicianul paginii web a muzeului este Róbert Bagoly. Arnold Musát este fotografii instituției noastre, dar și manager al evenimentelor.

Activitate în cadrul proiectului „Meleté”

Sarcinile primordiale de restaurare a fondului de obiecte a fost îndeplinită de către restauratorul József Szeles.

La Secția de Etnografie lucrează doi muzeologi, Enikő Szőcsné Gazda și István Kinda, munca lor fiind ajutată de doi conservatori, Zoltán Tankó și Enikő Zsók, respectiv de Barna Éltés restaurator. Kinga Lázár-Prezsmér, restauratoare de textile a plecat în concediu de maternitate.

S-au pensionat József Oláh tâmplar și Teréz Péter supraveghetoare, a plecat de la instituție Emese Prezsmér. Colegii noi sunt: Ildikó Maksai și Gyöngyvér Gyönös supraveghetoare și László Ferenc tâmplar.

La colecțiile Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő” lucrează istoricul de artă Imre Géza Sántha, cel care contribuie și la sistematizarea fondului de fotografii.

La Centrul de Artă Contemporană „Magma” activitățile organizatorice au fost realizate de Attila Kispál și Ágnes Kispál.

La Muzeul Depresiunii Baraolt lucrează muzeologii László Demeter și Edit Hoffmann.

La Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat lucrează etnograful și muzeologul Orsolya Dimény-Haszmann, restauratorul Lajos Haszmann, conservatorul Gabriella Haszmann și paznicul de noapte László Haszmann.

Conducătorul Muzeului de Istorie a Breslelor „Incze László” este muzeologul Attila Dimény, ajutat de muzeologul și pedagogul muzeal Erika Dimény și de istoricul de artă și muzeologul Annamária Dobolyi.

La Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala lucrează conservatorul Judit Gál, pe bază de contract.

În perioada respectivă rețeaua noastră de unități muzeale din Trei Scaune a fost vizitată de către 97 122 de persoane, număr ce se divizează astfel: clădirea centrală din Sfântu Gheorghe: 35 460, Centrul de Artă „Magma”: 7710, Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat: 23 315, Muzeul de Istorie a Breslelor din Târgu Secuiesc: 23 773, Muzeul Depresiunii Baraolt: 4396, Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala: 2468 de vizitatori.

Pe parcursul anului 2017 a fost semnat contractul privind reabilitarea clădirilor centrale din Sfântu Gheorghe. Lucrările vor fi finanțate în cadrul Programului Regional Operațional al Uniunii Europene și Consiliul Județului Covasna. Suma de 21,8 milioane lei este acoperită pe de o parte de UE (17 milioane), pe de altă parte de Consiliul Județean (4,8 milioane). Fiindcă pe timpul reabilitării patrimoniul muzeistic trebuie evacuată, Muzeul a primit în custodie din parte Consiliului Județean mai multe clădiri unde vom putea păstra colecțiile în perioada construcțiilor.

Totodată în perioada de discuție s-au finalizat și lucrările de reabilitare la secția din Târgu Secuiesc.

Conducătorul bibliotecii este Hunor Boér. La Secția de Științele Naturii sarcinile profesionale sunt îndeplinite de către Irén Kocs, cea care suplinește și funcția de vicepreședinte al Fundației Muzeului Național Secuiesc, fiind totodată și reprezentanta organizației sindicale a angajaților muzeului. Munca ei din cadrul acestei secții este ajutată de Annamária Nagy, în funcție de conservator.

La Secția de Arheologie și Istorie lucrează conducătorul secției, arheologul Sándor József Sztáncsuj, împreună cu Alpár Imre Lokodi, arheolog, respectiv istoricii András Tóth-Bartos și Lóránt Kálmán Kelemen. Activitatea lor este ajutată de Viola Sebestyén.

Activitate de pedagogie muzeală în expoziția „Era glaciară”

Crearea unei mandala

Expoziția permanentă de etnografie reinnoită

Expoziția de artă plastică „Vinczeffy 70” (Foto: Géza-Imre Sántha)

2. Activitatea colecțiilor

În bibliotecă s-au continuat lucrările la catalogul electronic al fondului. Totodată Lajos Demeter a lucrat (organizare, legătorie) la colecția noastră de periodice din Sfântu Gheorghe (perioada dinainte de anul 1990). Éva Benedek, restaurator pensionat al Muzeului Secuiesc al Ciucului, a restaurat o diplomă nobiliară din 1591.

La Secția de Științele Naturii s-a continuat lucrările de digitalizare a Colecției de Botanică. La Secția de Arheologie și Istorie au continuat lucrările de reviziune a colecțiilor și de actualizare a numărătorii topografice. În urma săpăturilor arheologice și periegezelor colecția de arheologie a crescut cu mai mult de șapte mii de obiecte. Dintre acestea putem aminti ceramica și vestigiile numismatice găsite la Castelul Béldi-Mikes din Ozun. Pintenele din colecția de istorie au fost prelucrate de Zalán Gyórfy, arheolog la Muzeul Județean Mureș. Au fost restaurate și două drapele: una din perioada Revoluției de la 1848–49, și una din timpul Primului Război Mondial. Lucrările de Restaurare au fost efectuate de către Iulia Teodorescu, expert în restaurare, din Sibiu. Lucrările au fost finanțate de către Fondul „Bethlen Gábor” din Ungaria. Totodată József Szeles și Kinga Prezsmer au efectuat restaurarea a numeroase obiecte.

Dezvoltarea Secției de Etnografie este reprezentată de mai multe sute de piese noi, a căror luare în evidență a fost finalizată în cazul a 300 de obiecte. Dintre numeroasele piese de valoare noi, putem distinge moștenirea Kisgyörgy din Aita Mare.

Fototeca printre altele s-a înmulțit cu donația făcută de către Lajos Demeter și cu colecția lui Ferenc Szigetvári. Numărul pieselor noi în fototeca depășește zece mii. În perioada respectivă s-au realizat mai multe lucrări de conservare la colecția de fotografii, finanțate de către Fondul „Bethlen Gábor” din Ungaria.

În cazul Galeriei de Artă „Gyárfás Jenő” s-a urmărit ordonarea și prelucrarea a literaturii de specialitate din colecția Galeriei. Patrimoniul Galeriei s-a îmbogățit cu 35 de piese, cu opere artiștilor ca: Sándor Benczédi, Jenő Gyárfás, Tibor Kolozsi, Viktor Román.

La Muzeul Etnografic Ceangăiesc cu ajutorul Fondul „Bethlen Gábor” s-a realizat trei expoziții și 12 alte evenimente culturale. Totodată ajutorul financiar a Fondului a contribuit la îmbogățirea patrimoniului muzeistic, la restaurarea colecției de mobilier și la cheltuielile secției.

În Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat s-a continuat reînnoirea depozitelor. Totodată s-au finalizat lucrările de renovare la casa din Belani din secolul XVIII. Patrimoniul secției s-a îmbogățit cu colecția de proiectoare și afișe de cinema a lui Ernő Papp, colecție care face mărturie despre cinematografia din sate în perioada 1950–1989.

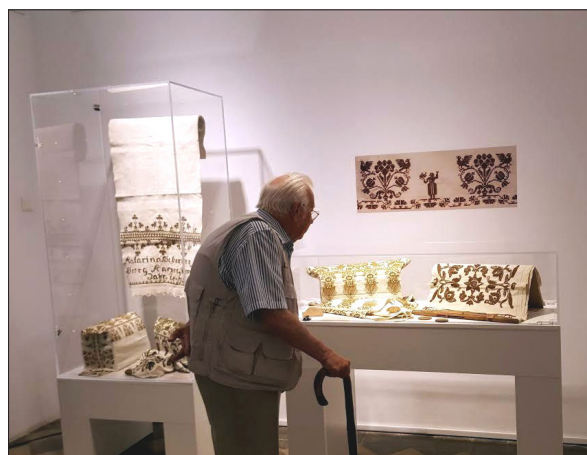
Secția de la Baraolt a achiziționat diorame noi, prin care prezintă episoade din istoria Transilvaniei.

3. Expoziții

Numărul expozițiilor și a evenimentelor vernisate în sălile de expoziție a Muzeului Național Secuiesc din perioada respectivă a depășit cifra de o sută. În ceea ce urmează vom prezenta câteva dintre evenimentele care au fost realizate de noi sau se leagă în mod evident de muzeul nostru.

Secția de Științele Naturii a organizat expoziția *Era glaciară*, realizată împreună cu Muzeul Maghiar al Științelor Naturii.

În ianuarie 2016 Enikő Szócsné Gazda a organizat o expoziție omagială pentru fostul coleg al muzeului, fotograful Pál Főris. Tot prin munca colegei Enikő Szócsné Gazda s-a realizat reînnoirea expoziției permanente de etnografie de la etajul doi a clădirii principale. Expoziția a fost deschisă în mai 2016. În iunie s-a deschis o expoziție din colecția privată a colecționarului Fülöp Károly Szócs din Făgăraș. Obiectele expoziției erau selectate de Enikő Szócsné Gazda. Tot pe parcursul anului 2016 a avut loc expoziția itinerantă, dedicată etnografului Zoltán Kallós.

Expoziție din colecția privată al lui Fülöp Szócs Károly (Făgăraș)

Vernisajul expoziției „Mesaje de pe front”
(Foto: Arnold Musát)

În aprilie 2017 a avut loc vernisajul expoziției dedicată etnografului Gábor Szinte, organizat de Muzeul de Etnografie din Budapesta.

Expoziția de mare succes „Anna. Destin de femeie în secolul XX”, realizat prin coproducția colegului etnograf István Kinda, a fost deschisă la Târgu Mureș. Tot Kinda Istvan a organizat și expoziția de istorie locală din Viforoasa.

Șirul de expoziții de artă plastică a fost deschis de expoziția cu tema Maica Domnului, organizat de Galeria Forrás din Budapesta, iar în martie 2016 s-a vernisat expoziția din operele lui Győző Somogyi, despre istoria uniformelor cavaleriei maghiare. În septembrie, cu ocazia împlinirii a 70 de ani, am organizat o expoziție dedicată fostului coleg, artistul

László Vinczeffy. Totodată în luna martie s-a deschis expoziția itinerantă al artistului Endre Szász, din Miskolc.

O parte din expozițiile de istorie au comemorat Primul Război Mondial. Ca de pildă în ianuarie 2017 am organizat o expoziție despre generalul-locotenent *Károly Kratochwill*, comandantul Diviziei Secuiești. Expoziția despre memoriile de război al artileristului Ferenc Pozsony din Zăbala, organizat de către Muzeul Etnografic Ceangăiesc și Muzeul în Aer Liber de la Szentendre, a fost vernisat în Ungaria și Sfântu Gheorghe. În aprilie 2016 am dedicat o expoziție culturii mongole, iar în 2017 cu ocazia Zilei Săbii Maghiare, am deschis o expoziție din colecția noastră de săbii.

În anul 2016 am pornit proiectul intitulat „Exponatul Lunii”, în cadrul căreia sunt prezentate timp de o lună artefacte noi, sau mai puțin cunoscute din diferitele colecții ale Muzeului. În prima zi de prezentare a obiectului, expoziția temporară din Muzeu se poate vizita gratuit cu program prelungit.

S-au continuat activitățile populare de pedagogie muzeală, atât în clădirea principală cât și în diferitele secții. O noutate era proiectul intitulat „Săptămâna arheologilor”, în cadrul căreia copii timp de o săptămână au avut ocazia să se familiarizeze cu munca arheologilor, restauratorilor și a muzeologilor. De asemenea a fost pornit proiectul „Meleté” în colaborare cu experți din Elveția.

Muzeul nostru a contribuit la expozițiile realizate de alte instituții (din Târgu Mureș, Budapesta, Odorheiu Secuiesc) prin diverse obiecte și fotografii.

Muzeului de Istorie a Breslelor din Târgu Secuiesc s-a deschis o expoziție privind viața cotidiană a paloșilor, totodată a dedicat două expoziții aniversării Reformației.

István Kinda, în colaborare cu Muzeul Etnografic Ceangăiesc din Zăbala a organizat o expoziție de bază privind stilul de viață din Scaunul Orbai a secolelor XVIII–XIX în Casa Memorială „Kőrösi Csoma Sándor” din Chiuruș. Secția de la Zăbala și-a deschis a treia expoziție permanentă cu tema zestrei ceangăilor.

Muzeul „Haszmann Pál” din Cernat a organizat o expoziție privind experienței de pe câmpul de luptă a honvezilor din Primul Război Mondial, iar în 2017 a dedicat o expoziție în aer liber aniversării Reformației.

Dintre evenimentele Centrului de Artă „Magma” putem aminti expoziția dedicată sculptorului Brâncuși, despre care a apărut un articol și în ziarul *The New York Times*, sau expoziția *netWorks*, la realizarea căreia a contribuit renumitul cercetător Albert-László Barabási.

4. Viața științifică

4.1. Prelucrarea colecțiilor, cercetare

Colegii noștri au efectuat o activitate științifică intensivă, prin cercetările lor în biblioteci, arhive și pe teren. Prin expozițiile și publicațiile lor științifice au continuat prelucrarea colecțiilor, punerea acestora la dispoziția publicului, iar pe lângă acestea au stat la dispoziția cercetătorilor și instituțiilor partenere. La secțiile noastre numărul solicitărilor cu scop de cercetare depășește cifra de o sută.

În bibliotecă s-a urmărit prelucrarea corespondenței științifice a Muzeului din timpul conducerii directorului János Herepei. Totodată Hunor Boér, împreună cu Farkas Gábor Farkas, a publicat rezultate noi privind istoria instituției noastre.

În cazul Secției de Științe Naturale au avut loc cercetări pe teren în privința biodiversității insectelor din familia Curculionidae în zona Munților Ciuc și Dealurilor Dobrogei, iar Irén Kocs a realizat catalogul insectelor menționate.

S-au continuat cercetările arheologice de la Malnaș Băi – Fövenyestető. Arheologii Sándor József Sztáncsu și Alpár Imre Lokodi au făcut cercetări la Castelul Béldi-Mikes din Ozun, și la biserica reformată din Dobolii de Sus. Au efectuat periegeze la Brăduț, Cernat, Hăgig, Chichiș, Mereni, Malnaș, Boroșneul Mare și Ozun. András Tóth-Bartos a efectuat cercetări la Budapesta, în calitate de bursier *Domus Hungarica*, iar în 2017 a participat în programul de formare profesională a Muzeului Parlamentului din Budapesta.

În perioada 2015–2017 au fost publicate disertațiile de doctorat a colegilor Enikő Szőcsné Gazda (*Zestrea din Trei Scaune în secolul al XIX-lea*, Szabadtéri Néprajzi Múzeum, Szentendre, 2016 – în limba maghiară) și Sándor József Sztáncsu (*Grupul cultural Ariușd pe teritoriul Transilvaniei*, Editura Mega, Cluj-Napoca, 2015).

Colegii de la etnografie au fost premiați cu premii de prestigiu. În anul 2016 Enikő Szőcsné Gazda a primit Premiul „Bátky Zsigmond” (din partea Muzeului de Etnografie – Fundația de Tradiții Populare), și István Kinda în anul 2017 a primit Premiul „Bányai János” din partea Societății de Cultură Maghiară din Transilvania.

4.2. Conferințe, evenimente majore

Numărul conferințelor, lansărilor de carte, a prelegerilor științifice și literare-muzicale legate de angajații și unitățile muzeului se ridică la mai multe sute. Totuși câteva evenimente majore merită scoase în evidență.

Instituția noastră a găzduit prelegerile în organizate de Fundația Academiei Károly Kós istoricilor din Ungaria și țara noastră. Totdată Muzeul nostru a organizat o serie de prelegeri populare despre istoria Secuimii. În anul 2016 am găzduit evenimentul lansării monografiei de trei volume despre istoria Secuimii, la apariția căruia au colaborat și colegii noștri. În 2017 am organizat o conferință științifică despre porțile secuiești.

Muzeul de Istorie a Breslelor din Târgu Secuiesc a organizat conferințe despre Reformație și istoria orașului Târgu Secuiesc, iar Muzeul Etnografic Ceangăiesc a organizat *Seminarul Tinerilor Etnografici și Taberele de dansuri și cântece populare*.

„Săptămâna arheologilor” în Muzeul Național Secuiesc

4.3. Publicații științifice

A apărut re-editia *Codicelui Apor* (seria *Régi Magyar Kódexek*, nr. 33, în colaborare cu Biblioteca Națională Széchényi și Institutul de Lingvistică și Finugristică al Universității „Eötvös Loránd”), volumul lui József Benkő: *Erdély* (Transilvania), în colaborare cu Editura Tortoma. Totdată a apărut și volumul IV al seriei *Pesty Frigyes helynévgyűjteménye 1864–1865 – Székelyföld és térsége* (Colecția de toponime a lui Frigyes Pesty 1864–1865 – Ținutul Secuiesc și împrejurimi). Împreună cu Alapfy Stúdió a fost publicată cartea Gall, Anthony: *Kós Károly és Sepsiszentgyörgy* (Károly Kós și Sfântu Gheorghe).

Am publicat volumul intitulat *Székelykapuk régen és ma* (Porțile secuiești în trecut și azi, în limba maghiară) de Iván Balassa. Sub egida instituției noastre a mai apărut cartea István Kinda: *Homokköbe faragott múlt. Havadtő régi sírkövei* și colegul nostru István Kinda a fost coautorul volumului apărut în trei limbi: *Tradiții secuiești. O incursiune în cultura secuilor din România* (împreună cu Ferenc Pozsony).

Avem încrederea că citind raportul nostru și răsfoind anuarul de față, Cititorului i se va trezi interesul față de munca științifică, culturală și artistică din instituția noastră.

Activity report of Székely National Museum (November 2015 – October 2017)

(Abstract)

Székely National Museum is a cultural and scientific institution with regional interest, financed by the County Council Covasna (Kovászna Megye Tanácsa), Romania. It owns in present internal sections in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe) – sections of natural history, archaeology-history, ethnography, library –, external units – Museum of Erdővidék (Baraolt Basin) in Barót (Baraolt), „Haszmann Pál” Museum in Csernáton (Cernat), Museum of Guilds in Kézdivásárhely (Tg. Secuiesc), Magma Contemporary Medium, „Gyárfás Jenő” Art Gallery in Sepsiszentgyörgy (Sf. Gheorghe), Csángó Ethnographical Museum in Zabola (Zábala). Its base and temporary exhibitions are visited by more than 45,000 tourists and natives a year.

In this period, according to the mission of Székely National Museum, we tried to surprise our visitors with innovating and substantial expositions and events. Besides the many manifestations, we did all our best to preserve as carefully and circumspectly as possible the values entrusted to us; we continued to professionally process the collections, to enlarge them by collects and acquisitions. Furthermore, we put information, documents, photographs and object to our visiting researchers’ disposal. Compared to the previous years we have made an important advancement in the expositions organized by our specialists, in the high standard and popularity of traveling exhibitions, the high quality of our publications, and in the management.

We tried to react in the most proper way, in the name of openness and partnership to the challenges of the national and international scientific life.